



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 704/2016-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. októbra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou Mgr. Jankou Krakovskou, advokátska kancelária, Čajakova 1, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 7 S 221/2013-31 z 22. januára 2014 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Sžso 26/2014 z 25. mája 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. augusta 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 S 221/2013-31 z 22. januára 2014 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9 Sžo 26/2014 z 25. mája 2016, ktorou žiada vydať tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľky [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn.: 9Sžo/26/2014 zo dňa 25. 5. 2016 a rozsudkom Krajského súdu Košice sp. zn.: 7S/221/2013-31 zo dňa 22. 1. 2014 porušené bolo.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn.: 9Sžo/26/2014 zo dňa 25. 5. 2016 a rozsudkom Krajského súdu Košice sp. zn.: 7S/221/2013-31 zo dňa 22. 1. 2014 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu Košice na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľke sa priznáva finančné zadosťučinenie v sume 10 000,00 EUR, ktoré je jej povinný vyplatiť Krajský súd Košice do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd Košice je povinný sťažovateľke uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 296,82 EUR...“

2. Ako zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplynulo, sťažovateľka bola ako žalobca účastníkom konania pred krajským súdom sp. zn. 7 S 221/2013, v ktorom sa proti Sociálnej poisťovni, ústrediu (ďalej len „žalovaná“) domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 39211-2/2013-BA z 21. augusta 2013 a č. 223-2900/2007 zo 4. júna 2007.

3. Krajský súd sa meritórne zaoberal iba tou časťou žaloby sťažovateľky, ktorá smerovala proti rozhodnutiu žalovanej č. 39211-2/2013-BA z 21. augusta 2013, pretože vo vzťahu k rozhodnutiu žalovanej č. 223-2900/2007 zo 4. júna 2007 zistil, že žalobu podala sťažovateľka oneskorene [po uplynutí dvojmesačnej lehoty podľa 250b ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)], pretože rozhodnutie jej bolo doručené 11. júna 2007.

4. Rozhodnutím č. 39211-2/2013-BA z 21. augusta 2013 žalovaná zamietla odvolanie sťažovateľky a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Košice (ďalej len „pobočka žalovanej“) č. 68127-23/2013-KEM zo 4. júla 2013, ktorou prvostupňový správny orgán rozhodol, že sťažovateľka má nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku choroby z povolania zistenej 10. mája 2000 v sume 1 289 €.

5. Vydaníu tohto rozhodnutia predchádzalo zistenie choroby z povolania sťažovateľke (ochorenie kostí, kĺbov, šliach a nervov končatín z dlhodobého nadmerného jednostranného zaťaženia s dátumom vzniku choroby z povolania 10. mája 2000) – podľa hlásenia choroby z povolania zo 17. júla 2000 bola zistená 10. májom 2000 – a postupne viacero rozhodnutí žalovanej: sťažovateľke bol právoplatným rozhodnutím žalovanej priznaný nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku choroby z povolania v sume 18 000 Sk, keď sťaženie spoločenského uplatnenia bolo určené hodnotou 300 bodov. Sťažovateľka 22. októbra 2010 požiadala o náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v súvislosti s chorobou z povolania zo 17. júla 2000. K žiadosti priložila tiež posudok o odškodnení za bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia pri chorobách z povolania, profesionálnej otravy a iného poškodenia zdravia pri práci, ktorým bolo sťaženie spoločenského uplatnenia hodnotené podľa položky č. 107 tabuľky č. IV prílohy k vyhláške č. 32/1965 Zb. ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov z 1. apríla 1965 o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 32/1965 Zb.“) už počtom bodov 400. Keď posudkový lekár pobočky žalovanej vykonal kontrolu bodového hodnotenia choroby z povolania na účely náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, považoval vystavený posudok za správny. Sťažovateľka sa k tomuto posúdeniu nevyjadrila.

6. Pobočka žalovanej rozhodnutím z 28. marca 2011 priznala sťažovateľke nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia 200 € ako súčin 100 bodov a hodnoty jedného bodu v sume 2 €. Pritom z celkového počtu 400 bodov odpočítala 300 bodov (náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia za 300 bodov bola vyplatená sťažovateľke 30. apríla 2008). Hodnotu jedného bodu určila podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. v znení

vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení vyhláška ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov.

Toto rozhodnutie bolo žalovanou ako vecne správne potvrdené. Sťažovateľka proti tomuto rozhodnutiu podala žalobu, o ktorej krajský súd rozhodol rozsudkom č. k. 6 S 90/2011-30 zo 16. februára 2012 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžo 10/2012 z 27. marca 2013 tak, že rozhodnutie žalovanej zrušil, pretože sa stotožnil s názorom žalobkyne, že výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia mala byť určená podľa § 5 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“) účinného v čase vydania posudku o sťažení spoločenského uplatnenia (hoci nepovažoval za opodstatnenú námietku sťažovateľky, že aj hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia sa malo vykonať podľa zákona č. 437/2004 Z. z.).

7. Pobočka žalovanej vo veci znova rozhodla 4. júla 2013 rozhodnutím č. 68127-23/2013-KEM tak, že sťažovateľka má nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zistenej 10. mája 2000 v sume 1 289 eur, keď hodnotu jedného bodu určila podľa § 5 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z. na sumu 14,89 eur. Žalovaná toto rozhodnutie potvrdila rozhodnutím č. 39211-2/2013- BA z 21. augusta 2013, ktoré bolo napadnuté žalobou sťažovateľky v konaní na krajskom súde sp. zn. 7 S 221/2013.

8. Krajský súd o žalobe sťažovateľky rozhodol rozsudkom č. k. 7 S 221/2013-31 z 22. januára 2014 tak, že konanie o preskúmanie rozhodnutia žalovanej č. 223-2900/2007 zo 4. júna 2007 zastavil, žalobu v časti smerujúcej proti rozhodnutiu žalovanej č. 39211-2/2013-BA z 21. augusta 2013 zamietol a účastníkom právo na náhradu trov konania nepriznal.

9. Krajský súd svoje rozhodnutie, pokiaľ ide o zamietnutie žaloby sťažovateľky, odôvodnil tým, že choroba z povolania u sťažovateľky bola zistená 10. mája 2000, teda za účinnosti vyhlášky č. 32/1965 Zb., preto sa má aj hodnotenie počtu bodov posudzovať podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. Poukázal na právnu vetu rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Sžso 23/2008 z 28. apríla 2009 (uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 47/2010), podľa ktorej *«pojmy bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a pojmy výška náhrady za bolesť a výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia nie sú totožné, preto podľa § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“) treba podľa doterajších predpisov posudzovať bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia a ich hodnotenie, ale výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia sa riadi zákonom č. 437/2004 Z. z.»*. Za neopodstatnený považoval krajský súd návrh sťažovateľky na doplnenie dokazovania znaleckým posudkom, pretože rozhodnutie o žalobe sťažovateľky je závislé iba od právneho posúdenia veci. Krajský súd poukázal i na to, že obdobné dôvody (týkajúce sa posudzovania počtu bodov) už boli preskúmané krajským súdom v predchádzajúcom konaní (sp. zn. 6 S 90/2011), pričom z jeho odôvodnenia vyplýva, že ani najvyšší súd nepovažoval za správny právny názor sťažovateľky, podľa ktorého sa hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia malo vykonať podľa zákona č. 437/2004 Z. z.

10. Odvolanie proti tomuto rozsudku sťažovateľka odôvodnila tým, že rozhodnutie je zmätočné a nedostatočne odôvodnené. Krajský súd nevzal do úvahy ničotnosť rozhodnutí a otázku retroaktivity vyložil nesprávne. Rozhodnutie z roku 2007 je podľa názoru sťažovateľky absolútne neplatné, čo bol povinný krajský súd zohľadniť. Následky poškodenia zdravia boli u sťažovateľky po prvýkrát hodnotené až za účinnosti zákona č. 437/2004 Z. z. v roku 2007. Ide o novú sociálnu udalosť, ktorá sa v práve sociálneho zabezpečenia považuje za právnu skutočnosť, vyplývajúcu zo zákonnej požiadavky ustálenosti zdravotného stavu. Táto nová právna skutočnosť nemohla nastať v minulosti, ale iba od času jej zistenia – od ustáleného zdravotného stavu s progresiou výlučne do budúcnosti. Sťažovateľka je toho názoru, že na zistený skutkový stav (rok 2007)

nemožno aplikovať právny predpis, ktorý už nie je súčasťou právneho poriadku pri súčasnej absencii podmienok pre aplikáciu § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. Neexistujú pochybnosti o tom, že prvé zistenie následkov na poškodenom zdraví a vykonané bodové hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia Klinikou pracovného lekárstva vo význame ustálenia zdravotného stavu mala sťažovateľka za účinnosti nového zákona č. 437/2004 Z. z., preto jej musí patriť bodové hodnotenie podľa tohto zákona, čo sa týka výšky bodov, ako aj hodnoty za jeden bod. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd svojím rozhodnutím porušil princíp právnej istoty a legitímneho očakávania.

11. O odvolaní sťažovateľky rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 9 Sžo 26/2014 z 25. mája 2016 tak, že rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil a žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

12. Rozsudok krajského súdu č. k. 7 S 221/2013-31 z 22. januára 2014 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžo 26/2014 z 25. mája 2016 nadobudol právoplatnosť 1. júla 2016.

13. Sťažovateľka sťažnosť doručení ústavnému súdu na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 7 S 221/2013-31 z 22. januára 2014 a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžo 26/2014 z 25. mája 2016 odôvodnila tým, že tieto rozsudky sú svojvoľné a právne názory v nich vyslovené sú nesprávne. Sťažovateľka zotrvala na názore, že ak mala bodové hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia Klinikou pracovného lekárstva vo význame ustálenia zdravotného stavu za účinnosti nového zákona č. 437/2004 Z. z., musí jej patriť bodové hodnotenie podľa tohto zákona, pokiaľ ide o výšku bodov, ako aj hodnotu za jeden bod. Pokiaľ najvyšší súd vychádzal z toho, že vydanie lekárskeho posudku závisí iba do toho, kedy oň žiadateľ požiada, tento názor je nesprávny. Sťažovateľka sama o vydanie posudku požiadať svojvoľne nemohla, vydanie posudku je striktné viazané na splnenie zákonných a klinických kritérií, ktoré uplatňuje iba klinický pracovný lekár. Rozsudok najvyššieho súdu, ako aj jemu predchádzajúce rozhodnutia sú založené na neprípustnej pravej retroaktivite,

keď na zistený skutočný stav veci „ustálený“ v rokoch 2007 a 2010 bol aplikovaný právny predpis, ktorý už nebol súčasťou právneho poriadku. Rovnako tak pre osobitný postup podľa § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. kumulatívne neboli splnené obidve podmienky (zistená – alebo priznaná choroba z povolania v odškodniteľnom stupni, v posudzovanej veci t. j. 17. júla 2000), keď k ustáleniu zdravotného stavu sťažovateľky, ktorý bol dôvodom aj na vystavenie lekárskeho posudku, došlo až v roku 2007 a 2010 za účinnosti nového právneho predpisu.

II.

14. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

16. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

17. Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

18. Sťažovateľka tvrdí porušenie týchto svojich základných práv:

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

19. Ako zo sťažnosti sťažovateľky vyplýva, k porušeniu týchto základných práv malo dôjsť jednak rozsudkom krajského súdu č. k. 7 S 221/2013-31 z 22. januára 2014 a jednak rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 26/2014 z 25. mája 2016.

20. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky postupom a rozsudkom krajského súdu č. k. 7 S 221/2013-31 z 22. januára 2014 ústavný súd poznamenáva, že v citovanom čl. 127 ods. 1 in fine ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných

orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

21. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu č. k. 7 S 221/2013-31 z 22. januára 2014 bolo prípustné odvolanie (ktoré sťažovateľka i podala) a na jeho základe odvolací súd bol oprávnený, ale aj povinný poskytnúť základným právam alebo slobodám sťažovateľky ochranu v prípade zistenia, že krajský súd svojím postupom alebo rozhodnutím do nich zasiahol. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Ústavný súd preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

22. Odlišná je situácia vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 26/2014 z 25. mája 2016. Právomoc ústavného súdu na jeho preskúmanie daná je, avšak ústavný súd považuje sťažnosť v tejto časti za zjavne neopodstatnenú.

Sťažovateľka tvrdí, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 26/2014 z 25. mája 2016 došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že tento rozsudok je nedostatočne odôvodnený, arbitrárny a svojvoľný a je založený najmä na nesprávnom právnom posúdení veci.

23. Najvyšší súd rozsudok sp. zn. 9 Sžso 26/2014 z 25. mája 2016 odôvodnil po tom, čo zhrnul obsah administratívneho spisu a citoval ustanovenia právnych predpisov, ktoré vo veci aplikoval, takto:

«Správny orgán ako aj prvostupňový súd správne poukázali na rozdiel medzi právnymi inštitútmi náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a výšky tejto náhrady, ako to vyplýva z publikovaného rozhodnutia Najvyššieho súdu SR č. 4Sžso/23/2008 zo dňa 28. apríla 2009. Žalobkyni bola po vrátení veci súdom na ďalšie konanie žalovanou

správne priznaná výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa zákona č. 437/2004 Z. z. Právny názor, že podľa uvedeného zákona mala byť posudzovaná aj náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia čo do bodového hodnotenia, však nemá oporu v zákone.

Na prejednávanej vec je aj podľa názoru odvolacieho súdu potrebné aplikovať ustanovenie § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z., keďže choroba z povolania žalobkyne bola zistená v čase pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 437/2004 Z. z., dňom 10. mája 2000.

Nemožno súhlasiť s právnym názorom žalobkyne, že vydanie lekárskeho posudku v roku 2007 bolo správnym aktom, ktorý konštituoval „ustálenosť zdravotného stavu“. Či je alebo nie je zdravotný stav ustálený, je otázkou skutkovou, ktorú posudkový lekár využitím odborných znalostí môže posudzovať, avšak nemôže takýto stav svojím rozhodnutím konštituovať. Ide o právnú udalosť, ktorá nastáva nezávisle od prejavu vôle tak poškodeného, ako aj posudkového lekára, pričom právnym následkom, ktorý takáto udalosť spôsobí, je možnosť vydania lekárskeho posudku vo veci sťaženia spoločenského uplatnenia. Odvolací súd na tomto mieste zdôrazňuje, že v praxi vydanie lekárskeho posudku nemusí nasledovať v krátkom časovom slede po ustálení zdravotného stavu poškodeného, keďže pre jeho vydanie je potrebný ďalší úkon, a to žiadosť poškodeného alebo osoby, ktorá za poškodenie na zdraví zodpovedá, o vydanie lekárskeho posudku. Môže tak dôjsť aj k výrazným časovým rozdielom medzi ustálením zdravotného stavu a vydaním posudku.

V prejednávanej veci tak boli naplnené predpoklady na aplikáciu ustanovenia § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z.

Námietku absolútnej neplatnosti rozhodnutia žalovanej o priznaní náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 39 OZ odvolací súd považuje za nedôvodnú. Zákon č. 437/2004 Z. z., ani zákon o sociálnom poistení nestanovujú subsidiárnu pôsobnosť OZ na právne vzťahy v konaní o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia – a odvolací súd dodáva, že zo systematického hľadiska nie je takáto pôsobnosť vôbec prípustná. Občiansky zákonník je právny predpis súkromného práva, upravujúci vzťahy medzi subjektmi práva na základe vzťahu rovnosti, zatiaľ čo konanie o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia patrí do oblasti verejného práva, upravujúceho vzťahy medzi

verejnou mocou a fyzickými a právnickými osobami, ktoré sú založené na nerovnom nadradenom postavení verejnej moci vo vzťahu k týmto osobám. Za určitých okolností (napr. nedostatok právomoci rozhodnúť, absolútny omyl v osobe účastníka atď.) je síce možné, aby bolo rozhodnutie správneho orgánu ničotné, ale o taký prípad v prejednávanej veci nejde.

Odvolací súd k namietanej retroaktivite použitej právnej normy uvádza, že jedným zo základných znakov právneho štátu je zásada zákazu retroaktivity, teda spätného pôsobenia neskoršej právnej normy do minulosti. Je však potrebné rozlišovať medzi pravou a nepravou retroaktivitou. ...

Ústavne neprípustná je len pravá retroaktivita, ktorá sa v prejednávanej veci zjavne nevyskytla, keď podľa § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. na sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku choroby z povolania, ktorá bola zistená pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 437/2004 Z. z. sa vzťahujú doterajšie predpisy. Možno však hovoriť o nepravnej retroaktivite, keď zákon č. 437/2004 Z. z. uznal skoršie právne skutočnosti – zistenie choroby z povolania a vznik nároku na náhradu sťaženia spoločenského uplatnenia; v zmysle § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. v prospech poškodeného mení však výšku hodnoty jedného bodu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Uvedené je podľa názoru odvolacieho súdu ústavne plne konformné.

Záverom odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že oba lekárske posudky (z roku 2007 ako aj z roku 2010) predložila žalovanej žalobkyňa. Ak považovala posudok za nesprávny, mala možnosť žiadať vydanie znaleckého posudku podľa zákona o znalcoch, čo však neurobila. Následne posudkový lekár prvostupňového správneho orgánu – Sociálnej poisťovne pobočka Košice vykonal kontrolu bodového hodnotenia choroby z povolania na účely náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, pričom považoval vystavený posudok za správny. Žalobkyňa sa k predmetnému posúdeniu nevyjadrila a nevzniesla ďalšie návrhy, v súvislosti s čím odvolací súd zdôrazňuje, že aj v konaní podľa zákona o sociálnom poistení platí zásada „vigilantibus iura scripta sunt“, t. j. „práva patria bdelym“ (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. Je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne. Podľa § 196 ods. 6 zákona o sociálnom

poistení účastník konania je povinný navrhnuť dôkazy na podporu svojich tvrdení. Počas celého konania však žalobkyňa predložila iba uvedené dva lekárske posudky, a teda sama relevantným spôsobom nespochybnila správnosť napadnutého, ako aj prvostupňového správneho rozhodnutia.

Pokiaľ žalobkyňa namietala nesprávnosť rozhodnutia žalovanej č. 223-2900/2007 zo 04.06.2007, mala možnosť domáhať sa jeho preskúmania včas podanou žalobou (§ 250b ods. 1 O. s. p.). Pokiaľ toto svoje právo nevyužila, súd už nemá právomoc také rozhodnutie preskúmať. Krajský súd preto správne rozhodol, keď konanie o preskúmanie uvedeného rozhodnutia podľa § 250d ods. 1 O. s. p. zastavil. Ak žalobkyňa mala za to, že rozhodnutím zo 04.06.2007 jej bola náhrada priznaná v nesprávnej sume (pri nesprávnom určení sumy patriacej za jeden bod), nič jej nebránilo požiadať o nápravu postupom podľa § 112 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z.»

24. Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

25. Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu dospel k záveru, že najvyšší súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktoré sťažovateľka v konaní nastolila.

Rozsudok najvyššieho súdu dôsledne reagoval na odvolacie námietky sťažovateľky, vysvetlil, z akých dôvodov v prípade sťažovateľky nejde o ústavne neprípustnú retroaktivitu, poukázal a nadviazal na svoju skoršiu rozhodovaciu prax. Zároveň v odôvodnení svojho rozhodnutia vysvetlil aj vyslovený právny názor vo vzťahu k posudkom vydaným sťažovateľke a následkom jej vlastnej pasivity.

Odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia.

26. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

27. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

28. Ústavný súd považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové

a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

29. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

30. Najvyšší súd vo vzťahu k argumentácii sťažovateľky o neprípustnej retroaktivite konštatoval, že v prípade sťažovateľky o takúto retroaktivitu nejde, a to aj s poukazom na rozhodovacia prax ústavného súdu. S týmto posúdením veci sa stotožňuje aj ústavný súd a opätovne pripomína, že ústavne neprípustná je len pravá retroaktivita, ktorá sa v prejednávanej veci nevyskytla. Pokiaľ nová právna úprava nevytvára žiadne právne účinky smerujúce pred deň nadobudnutia účinnosti, avšak kvalifikuje tie právne úkony, ku ktorým došlo ešte pred nadobudnutím jej účinnosti, v dôsledku čoho môže dôjsť k zmene alebo zrušeniu tých právnych účinkov, ktoré boli predtým späté s ich vznikom, ide o retroaktivitu nepravú. Ústavný súd sa stotožňuje potom i s názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého na vec sťažovateľky mal byť aplikovaný § 11 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z., pretože choroba z povolania sťažovateľky bola zistená v čase pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 437/2004 Z. z., a preto jej bola správne priznaná výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa zákona č. 437/2004 Z. z., avšak nemá oporu

v zákone, aby podľa tohto zákona mala byť posudzovaná aj náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, pokiaľ ide o bodové hodnotenie.

Vychádzajúc z týchto úvah a zohľadniac dôvody rozhodnutia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že rozhodnutie najvyššieho súdu nie je založené na takom výklade aplikovaných ustanovení, ktoré by poprelo ich účel a zmysel.

Ústavný súd je preto toho názoru, že v prípade sťažovateľky nemožno považovať závery rozsudku najvyššieho súdu za také, ktoré by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie sťažovateľkou označených základných práv alebo slobôd.

31. Na základe toho ústavný súd dospel k záveru, že sťažnosť na porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru podaná proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 26/2014 z 25. mája 2016 je zjavne neopodstatnená, a preto ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde po jej predbežnom prerokovaní odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. októbra 2016